

TARTU ÜLIKOOLI NARVA KOLLEDŽ
EESTI KEELE JA KIRJANDUSE LEKTORAAT
AVATUD ÜLIKOOL

Viktoria Jürgental

JUTULÕNGA MEETODI RAKENDAMISEST KEELEKÜMBLUSLASTEAIAS

Bakalaureusetöö

Juhendaja keeleteaduse doktor Ülle Rannut

NARVA 2016

Kinnitus

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujal pärinevad andmed on viidatud.

Viktoria Jürgental

.....

/töö autori allkiri/

Litsents

Mina, Viktoria Jürgental, (sünnikuupäev 26.11.1992)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Jutulõnga meetodi rakendamisest keelekümbluslasteaias“, mille juhendaja on Ülle Rannut.

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi Dspace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi Dspace-i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Narvas, 15.08.2016

SISUKORD

SISSEJUHATUS	6
1. JUTULÕNGA MEETODI AJALOOST JA VARASEMAD UURIMISTULEMUSED.....	10
1.1. Jutulõnga meetodi ajaloost.....	10
1.2. Varasemad uurimistulemused	11
2. MITMEKEELSUS KUI ÕPITULEMUSI MÕJUTAV TEGUR.....	13
2.1. Kakskeelsus avaldab mõju aju tööle.....	13
2.1. Kakskeelsus mõjutab lapse mõtlemist	13
2.3. Laps segab omavahel kahte keelt	14
2.4. Mis aitab kakskeelse lapse arengule kaasa	15
3. TEISE KEELE OMANDAMISE ETAPID JA METOODIKA VARASES EAS.....	17
3.1. Vaikiv periood ja emakeele kasutus	17
3.2. Esmane kõnemoodustusfaas: holofraasid.....	18
3.3. Kõne tekke faas: koodivahetus ja emakeele interferents	18
3.4. Jutulõnga meetodi roll laste sõnavara rikastamisel	19
4. ÕPI- JA KEELEKESKKOND JUTULÕNGA MEETODI KASUTAMISEL.....	21
4.1. Õpetaja roll keelekeskkonnas.....	21
4.2. Jutulõnga meetodi eesmärgid ja põhimõtted.....	22
4.3. Jutulõnga meetodi eelised ja puudused.....	23
5. UURIMISTÖÖ METOODIKA JA KIRJELDUS	25
5.1. Uurimistöö eesmärk, küsimused ja ülesanded	25
5.2. Valimi moodustamine ja kirjeldus.....	25
5.3. Uurimisprotseduuri ja andmetötlusmeetodite kirjeldus	26
5.4. Tallinna Vindi lasteaed	26
5.5. Tulemused	27
5.5.1. Jutulõnga meetodi rakendamine Tallinna Vindi lasteaias	28
5.5.2. Tegelasukjude valik	29
5.5.3. Õpetaja üldine hinnang jutulõnga meetodile	30
5.5.4. Laste tagasiside jutulõnga meetodi kohta õppetegevuses.....	31
5.5. Arutelu	31
KOKKUVÕTTEKS.....	33
SUMMARY	35
KIRJANDUS	37
LISAD	40

Lisa 1. Küsimustik õppealajuhatajatele	40
Lisa 2. Intervjuu küsimused õpetajale	41
Lisa 3. Rühmade praktilised õppetegevused jutulõnga metoodika abil	43

SISSEJUHATUS

Jutulõnga meetod töötati välja Šotimaa Haridusosakonna poolt 1965. aastal seoses üleminekuga lõimitud õppekavale (Brandford 2006: 1). Meetod sobib keeleõpeks oma ülesehituuse tõttu, kuna lineaarselt kulgev jutustus loob erinevate teemade käsitlemiseks sobiva konteksti ning kaasab lapsed aktiivselt keeleõppetegevustesse ja jutustuse loomisse. Jutulõnga meetod annab lastele võimaluse oma häält, keeleoskust, ilmekust, kõnet, diktsiooni, loovust ning liikumist arendada. Jutulõnga meetodi kaudu omandab laps sihtkeele väga edukalt, sest ta ei märka, et toimub õppimine. Käesolev uurimistöö annab ülevaate jutulõnga meetodist ning pakub erinevaid võimalusi, kuidas õpetaja saab seda meetodit kasutada ka keelekümbelusrühmas.

Eestis on seda meetodit vähe kasutatud, seetõttu on töö eesmärk välja selgitada lasteaia õppealajuhatajate ja õpetajate teadlikkus meetodist ning anda ülevaade sellest, kuidas meetodit Eestis rakendatakse ning missugune on õpetajate hinnang meetodi tõhususele eesti keele kui teise keele õpetamisel lasteaias.

Uurimistöö on oluline seoses Eesti üldhariduskoolides LAK-õppele¹⁶ üleminekuga.

Bakalaureusetöö koosneb teoreetilisest ja uurimuslikust osast. Töö teoreetilises osas on antud ülevaade varasematest uuringutest jutulõnga meetodi kohta, seletatakse lahti jutulõnga meetodi mõiste, räägitakse meetodi ajaloost, tuuakse välja eelised ja puudused ning tutvustatakse keelekümbelust ja kakskeelsust. Peamised autorid, kellele bakalaureusetöös tuginetakse, on Ülle Rannut, Toivo Niiberg, Colin Baker ning Jeff Creswell.

Töö uurimuslikus osas esitatakse tulemused, millised lasteaiad teavad jutulõnga meetodit ja kasutavad seda, ning Vindi lasteaia õpetajaga tehtud intervjuu tulemused. Töös on kasutatud ja lisatud eesti- ja ingliskeelseid allikaid, nendest on 20 teost ning 9 elektroonilist allikat. Töö sisaldab kokkuvõtte ja ingliskeelse resümeed ning lisad.

Teema valiku põhjendus ja uurimisprobleem.

Tänapäeval on lasteaedades palju kakskeelseid lapsi. Sellepärast on kakskeelsus ja teise keele õppe meetodid väga aktuaalne teema. Paljudes lasteaedades nii Euroopas kui ka mujal maailmas kasutatakse keelekümbelusprogrammi, kus õpetajad rakendavad

erinevaid meetodeid, et lastel oleks kergem omandada teist keelt. Tavaliselt omandab laps keele mänguliselt. Jutulõnga meetod on üks sellistest kakskeelsetes lasteaedades ja koolides kasutatavatest teise keele õppe meetoditest, mis aitab õppida keelt lapsi huvitavate jutustuste ühise loomise ja mängu kaudu, motiveerides õpilasi ise jutustust edasi arendama ning selle kaudu õppima. See annab lastele võimaluse tunnis näidenditeks ja rollimängudeks ning arendab funktsionaalset keeleoskust.

Jutulõnga meetodit on kasutatud lõimitud aine- ja keeleõppes teistes Euroopa riikides edukalt juba ligi 50 aastat. Ka Eestis on seda meetodit tutvustatud ja mingil määral rakendatud. Siiski ei ole selle meetodi teoreetilisi aluseid ja eesmärke siiani eesti keeles kirjeldatud ega selgitatud, samuti ei ole uuritud selle metoodika rakendamist ja mõju eesti keele kui teise keele õpetamisele lasteaias.

Bakalaureusetöö peamine eesmärk on välja selgitada õppealajuhatajate ning õpetajate õppeteadlikkus meetodist; jutulõnga meetodi rakendamise võimalusi lasteaias.

Bakalaureusetöö küsimuseks on, kes ja kui palju seda metoodikat kasutab ja kuidas hinnatakse selle metoodika tõhusust laste keele arendamisel ning keele ja õppesisu lõimimisel.

Bakalaureusetöö peamised ülesanded on tutvustada jutulõnga meetodi põhimõtteid ja eesmärke kirjanduse põhjal; uurida kirjanduse põhjal erinevaid jutulõnga meetodeid, mida võiks rakendada kakskeelsetele lastele teise keele õpetamiseks¹²; uurida, missugused lasteaiad, mis on liitunud keelekümbluse programmiga, kasutavad jutulõnga meetodeid; viia läbi intervjuud nende lasteaedade õpetajatega, kus on kasutatud jutulõnga meetodit.

Uurimistöö objektiks on lasteaiad, kes on liitunud keelekümbluse programmiga, ning Vindi lasteaia õpetaja, kes kasutab jutulõnga meetodit.

Uurimismetoodika on küsitlus ja intervjuu.

Töö autor tänab uurimistöö juhendajat Ülle Rannutit ja lasteaiaõpetajat intervjuu eest.

Töös kasutatud mõisted

1. *Jutulõnga meetod- meetod, mis tähendab lugusid* (Brandford 2006:18).
2. „*Kakskeelne - on teistsugune keeleline olend kui ükskeelne. Paljude kakskeelsete jaoks kakskeelsus ongi nende keel. Nendele, kes on rääkinud kahte keelt sünnist saadik, on kakskeelsus nende esimene keel*“ (Baker 2005: 84).
3. „*Ükskeelne – inimene kes oskab ja/või kasutab ainult ühte keelt*“ (Baker 2005: 360).
4. „*Keelte segamine - kahe keele segamine ühes lauses või ühelt lauselt teisele üle minnes*“ (Baker 2005: 343).
5. „*Aktsent – inimeste hääldus, mille põhjal võib näiteks aru saada, millisest piirkonnast, riigist või sotsiaalsest klassist ta pärineb*“ (Baker 2005: 330).
6. „*Holofraasid - on rutiinsed kõnesegmendid, fraasid, mis õpitakse ühtse tervikuna nagu üksiksõnad*“ (Rannut 2003a: 14)
7. „*Emakeel - emalt õpitud keelt*“ (Baker 2005: 333).
8. „*Keele omandamine – esimese või teise keele omandamise protsess*“ (Baker 2005: 339).
9. „*Keele ülekanne – ühe keele mõju teise õppimisele. Võib esineda negatiivset ülekannet, mida vahel nimetatakse keelte pörkumiseks, kuid palju sagedamini esineb positiivset ülekannet, eriti mõistetest arusaamisel*“ (Baker 2005: 340).
10. „*Keeleline domineerimine – esineb juhul, kui inimese üks keel on tugevam või eelistatum kui teine või kui mingi piirkonna ühel keelel on rohkem prestiiži kui teisel*“ (Baker 2005: 340).
11. „*Keelte pörkumine – pörkumine (või ülekanne) toimub teise keele õppimisel väidetavalt siis, kui õppija võtab oma esimesest keelest teise keelde üle sõnavara – või lausemudeleid, mis põhjustab vigu tema teise keele kasutamises*“ (Baker 2005: 343).
12. „*Keeleõpe – protsess, mille käigus omandatakse esimene või teine keel*“ (Baker 2005: 343).
13. „*Teine keel – keel, mis ei ole emakeel*“ (Baker 2005: 357).
14. „*Koodivahetus ehk teatud segakeel, mis iseloomustab laste kõnet samuti just teise keele õppe algusjärgus*“ (Rannut 2003a: 14).
15. „*Kahesuunalised programmid – samuti tuntud kui arendav kakskeelne haridus, kahesuunalised kakskeelsed programmid ja kahesuunalised kakskeelsed/keelekümblusprogrammid. Kahte keelt kasutatakse õppekavas enam-vähem võrdselt*“ (Baker 2005: 337).

16. „LAK-õpe tähendab keele ja aine samaaegset õppimist selleks soodsas keskkonnas“
(Kebbinau 2010).

1. JUTULÕNGA MEETODI AJALOOST JA VARASEMAD UURIMISTULEMUSED

1.1. Jutulõnga meetodi ajaloost

Jutulõnga meetodi¹ töötas välja Šotimaa haridusosakond 1965. aastal seoses üleminekuga lõimitud õppekavale. Ekspertideks olid Steve Bell, Sallie Harkness ja Fred Rendell Jordanhilli kolledžist (Brandford 2006: 1).

Kuigi meetodi teoreetilised alused töötati välja juba 60ndatel, leidis meetod praktilise rakenduse alles 1970ndatel (Mitchell-Barrett 2010: 22). Meetodi esialgne eesmärk ei olnud keele arendamine. Meetodi kasutuselevõtmine oli seotud lõimitud õppekavale üleminekuga. Varem oli õppekava jaotatud väikesteks osadeks. Õpetajad pidid hakkama õpetama lõimitud õppekava alusel, kuid selleks puudusid sobivad õppemeetodid, materjalid ja tegevused. Jutulõnga meetod oli sobiv strateegia lõimitud õppetegevusteks oma ülesehituse tõttu, kuna jutulõng on lineaarselt kulgev jutustus, mis loob sobiva konteksti, kuna hõlmab erinevaid valdkondi ning kõiki hea jutustuse aspekte, motiveerides õpilasi ise jutustust edasi arendama ning selle kaudu õppima. Jutulõnga meetodis on olemas kõik võtmeelemendid: võtteplats, tegelased ja lugu (Brandford 2006: 6-10).

Tegelaskujudeks võivad olla ka asjad (nööp, aed jne), mis ärkavad ellu. Enamik teemasid on mingi pidustuse või ürituse kokkuvõte (see võimaldab kokku võtta kogemuse, teha järeldusi, tõmmata paralleele pärismaailmaga) (Creswell 1997: 5-7). Keskenduti põhimõttele, et õpetamine peaks olema eelkõige õpilasekeskne, põhinedes kogemusel ja varasematel teadmistel.

Jutulõnga meetod annab õpetajale eelkõige kindluse ja teadmise, milliseid oskusi ja hoiakuid tuleb lapses arendada. Jutulõnga meetod tugineb lapse juba varasemale kogemusele ja teadmistele. Oluline on praktiline probleemi lahendamine. Keskkond ja sotsiaalsed suhted stimuleerivad. Õpetaja töötab koos õpilastega loo kujundamisel. Probleemid ja küsimused püstitatakse ühiselt ja lapsed koos õpetajaga avastavad uusi ideid. Jutulõng lubab lapsel endal luua kontseptuaalse mudeli esimesena. Edukas on see meetod siis, kui lapsed küsivad võtmeküsimusi enne õpetajat, sest see näitab, et nad saavad aru loo sisemisest struktuurist. Lapsi julgustatakse vastuseid ja lahendusi otsima erinevatel viisidel - suuline, piltide vaatamine, videod jne (Creswell 1997: 7; Brandford 2006: 1).

Loomingulisus ja õpilase osavõtmine tunnist on omavahel tihedalt seotud. Leiti, et mida rohkem saab õpilane näidata oma loovust, seda aktiivsemalt ta tunnist osa võtab ja kaasa mõtleb. Oluliseks peeti õpilase asetamist elulistesse olukordadesse ja rollidesse ning neid mängiti läbi praktiliselt, näiteks tervitused, tutvustamine, lubadused, vabandused. Lisaks suulisele keelearengule arendati selle kaudu ka lugemist ja kirjutamist. Vähem tähtis ei olnud kuulamine mõttekas tegevuses informatsiooni saamise eesmärgil (reklaamid, raadiosaated jmt). Oluline oli ka lapsevanemate kaasamine protsessi - vanem saab olla loos kas pealtvaataja, ekspert, juhendaja, kooli külastaja, abiline klassiruumis (Brandford 2006: 6-10).

Jutulõnga meetodit kasutati esialgu kolmes peamises õppeaines, milleks olid ajalugu, geograafia ja matemaatika (Creswell 1997: 5; Brandford 2006: 6-10). Hiljem jõudis meetod ka keeleõppesse ning levis kõigepealt Saksamaale, Hollandisse ja Taani ning lõpuks ka Ameerika Ühendriikidesse. Ameerika Ühendriikides võttis jutulõnga meetodi kasutusele inglise keele kui teise keele õpetamisel Jeff Creswell aastal 1989 (Bell, Harkness 2013).

1.2. Varasemad uurimistulemused

De Houweri 2010. aastal läbi viidud uuring 7-9-aastaste lastega näitas, et õpilased nautisid jutulõnga kasutamist tunnis, kuid ei võtnud seda tõsiselt – nad ei pidanud seda õppimiseks. Õpilased nimetasid seda koolitööst pääsemiseks. Samal aastal läbi viidud küsitlus 5. klassi poiste seas näitas, et projekt meeldis neile, sest nad ei pidanud nii palju kirjutama. Töövahendina kasutati ainult paberit. Küsitlus 5. klassi tüdrukute seas näitas, et enim meeldisid neile joonistamisega seotud ülesanded ja fakt, et ei pidanud õppima matemaatikat. Meetodi puhul häiris karistussüsteemi rakendamine (liiga ranged reeglid) (Mitchell-Barrett 2010: 196-198).

De Houwer tõi välja, et enamik uuringuid on tehtud perekondadega, kus on kaks vanemat (mõlema vanema emakeel⁷ on erinev). Lapsel on võimalik mõlemat keelt kasutada sel juhul, kui ta saab suhelda koolis ja tutvusringkonnas üht keelt kasutades ning kodus vanemaga rääkida teises keeles. Lapse keeleoskust mõjutas ka lahusus, ühe vanema surm. Emotsionaalne stress takistab kahe keele omandamist.

DeWaele uurimus näitas ühe perekonna põhjal, et laps, kelle peres kasutati nelja erinevat keelt, oli saanud 1,5 a vanuselt passiivseid teadmisi kõigi nelja keele kohta. Kahe aasta vanuselt oli lapsel kujunenud metakeeleline pädevus ja ta kasutas nelja keelt

vastavalt vajadusele. Viieaastaselt sai laps aru, millises keeles suunatakse teda rohkem rääkima.

Krashen tõestas 1999. a uuringuga, et vähem koolist väljalangevust oli nende õpilaste seas, kelle puhul oli rakendatud klassiruumis mitmekeelsust, mitte peale surutud üht keelt.

Seni kõige pikaajalisem uuring viidi läbi 1990ndatel ja kokku kestis see kaheksa aastat. Uuriti 554 erinevast lasteaiast 2300 last, kelle emakeel oli hispaania keel, kuid kes käisid USA-s lasteaias. Kolmanda klassi lõpuks polnud neil toimunud erilisi muutusi matemaatikas ja inglise keeles lugemises. Kuuenda klassi lõpuks olid neil teistest õpilastest paremad teadmised nendes ainetes. Sellega tõestas uuring, et ühe võõrkeele omandamine võtab aega kuus või enam aastat (Baker 1995: 104-108, 261-264).

2. MITMEKEELSUS KUI ÕPITULEMUSI MÕJUTAV TEGUR

2.1. Kakskeelsus avaldab mõju aju tööle

Colin Baker (2005: 138) järeldeb, *“et parem ajupoolkera tegeleb keele vahetumate, pragmaatilisemate ja emotsionaalsemate aspektidega. Seevastu keele töötlemise põhiaspektid arvatakse olevat pigem vasaku ajupoolkera kanda.”*

“Mõtlemiskeele areng teises keeles toimub samuti kiiremini kui emakeeles, võttes 3-6 aastat rohkem aega kui kõnekeele areng. Võrreldes K2 emakeelena kõnelevate lastega saavutab teises keeles viieaastaselt õppimist alustanud laps sama taseme kõnekeeles 6-7-aastaselt, mõtlemiskeeles aga alles 11-aastaselt“ (Rannut 2001: 16).

2.1. Kakskeelsus mõjutab lapse mõtlemist

19. sajandist kuni 1960-ndateni valitses seisukoht, et kakskeelsel² lapsel toimub mõtlemise areng aeglasemalt võrreldes ükskeelse³ lapsega, kuid Laurie (1890) väitis, et kakskeelsetel lastel areng ei kahekordistu kahe keele oskuse tõttu. Selle väite kohta D. J. Saer (1923) kirjutas, et IQ testi tulemuste põhjal, mida tegid kaks- ja ükskeelsed lapsed, võib teha järelduse, et kakskeelsetel lastel on madalam intelligentsustase ning õpitulemused on nõrgemad võrreldes ükskeelsetega. W. R. Jones (1959) kummutas sellised väited, öeldes, et kakskeelsuse testide tulemused sõltuvad õpilaste sotsiaalsest taustast, mitte sellest, mitut keelt nad kõnelevad või mis keeles õpivad. Ta tõi näite kõrgemast sotsiaalsest kihist pärit niinimetatud eliitkakskeelsetest, kelle õpitulemusi teises keeles õppimine ei mõjutanud. Californias korraldati 1990. a uuring, mis näitas, et õpetajate ootused on ainuke põhjus, miks kakskeelsed lapsed mõnikord saavad koolis halvemini hakkama (Baker 1995; Rannut 2003a,b, 2005; Rannut M. jt 2003).

Colin Baker'i (2005: 135-137) järgi on kakskeelsel lapsel sõnavara seotud erinevate assotsiatsioonidega ning tähenduste variatsioonid annavad mõistmisele lisanüansi, avarama nägemuse ja võimaldavad laiahaardelisemat mõistmist. Kakskeelsed lapsed peavad iga kord teadma, millal millist keelt rääkida, suutma eristada erinevaid keeli, sellepärast võrreldes ükskeelsete lastega on kakskeelsed lapsed tähelepanelikumad. Tavaliselt on kakskeelsed lapsed loovamad, kuna neil on käepärast iga objekti kaks sõna ning oma mõtlemises nad on originaalsemad mõtlejad. Kanada, baski, katalaani ja kõmri kakskeelse hariduse uurimustest nähtub, et paljud lapsed, kes suudavad õppetöös kasutada kahte keelt, saavutavad koolis paremaid tulemusi kui ükskeelsed lapsed.

Hiljem hakkavad teised lapsed kakskeelseid lapsi nende keeleoskuse pärast kadestama, sest ka teiste keelte õppimine on neile sageli lihtsam (Goebel, Glöckler 1998: 271).

2.3. Laps segab omavahel kahte keelt

Lapsevanemad kardavad sageli mitmekeelsust põhjusel, et nad arvavad, et lapsed ei ole võimelised keeli omavahel eristama ja lapsed hakkavad rääkima segakeelt. Tegelikult näitab vastupidist, et lapsed omandavad oskuse eristada keeli ning õppida neid vastavalt vestluspartnerile ja situatsioonile kasutama. Kui lapsed näiteks lähevad kooli, siis nad teavad, et peavad koolis kasutama kooli õppekeelt (näiteks Ameerikas inglise keelt), ning kui lapsed lähevad koju, siis nad lähevad suhtluses üle kodukeelele (näiteks hispaania keelele).

Koodivahetuse¹⁴ põhjuseid võib olla mitmeid, selleks võib olla keelemäng, ekspressiivsuse taotlus, kommentaar, kaasvestlejate omavaheline suhe, stiilivahendi kasutus, kuid vahel ka see, et sõna ei tule meelde. Sageli esineb kakskeelsetel koodivahetust keelemänguna, enamasti vahetatakse keelt vastavalt kontekstile (Rannut 2003a; Colin Baker 1995).

Samuti esineb kakskeelsetel palju emakeele ülekannet⁹. Inimesed arvavad, et emakeele mõju on üks suurimaid probleeme teise keele omandamisel, kuna keeleõppe algfaasis inimesed mõtlevad emakeeles ja tõlgivad oma mõtted teise keelde. Emakeele interferents on protsess, mis iseloomustab teise keele omandamist astmelise kakskeelsuse korral, ning nähtus, kus õpilased kannavad lauseid moodustades esimese keele grammatilisi, foneetilisi ja leksikaalseid struktuure üle teise keelde. Kui teise keele omandamine⁸ toimub hilisemas eas (koolieas), toetub algaja keeleõppija esimese keele struktuurile ning esimese keele struktuur võib avalduda nii negatiivse kui ka positiivse ülekandena.

- Negatiivseks ülekandeks ehk vältimiseks (*negative transfer*) nimetatakse seda, kui õppija ei kasuta (jätab välja) mõnd teise keele struktuuri vaid seetõttu, et tema esimeses keeles see puudub (näiteks kui verb “olema” jäetakse välja teatud konstruktsioonides vene keeles, siis jäetakse see tõenäoliselt sarnastes konstruktsioonides välja ka teises keeles).

- Positiivne ehk lisav ülekanne (*positive transfer*) tähistab seda, kui esimese keele eeskujul lisatakse teise keelde nähtusi (näiteks lausesse sõnu), mida seal ei esine (Rannut 2003a).

Kõigepealt on lapsel keel **vahend**, mitte eesmärk omaette. Lapsevanemad peavad omavahel kokku leppima keelte kasutamise reeglites, et peetaks kinni keelte piiridest. Lapsed saavad väga kiiresti aru, kellega mis keeles nad võivad rääkida (Baker 2005: 130-131)

Colin Baker (2005: 101) ning Niiberg jt (2007: 15) pakuvad strateegiad keelte õppimiseks. Need on:

- strateegia “üks lapsevanem – üks keel”;
- „üks keskkond – üks olukord“, see tähendab näiteks, et lasteaias räägib laps eesti keeles, kodus vene keeles ning kindlate vestluskaaslastega räägitakse kindlat keelt.

Kakskeelsed lapsed õpivad mõnikord natuke hiljem rääkima, segavad esialgu mõlema keele sõnad omavahel, aga vanuses 2-6 aastat omandavad üldiselt keele väga kiiresti ja saavutavad peaaegu täiskasvanu keelepädevuse 6. eluaastaks (Goebel, Glöckler 1998: 271; Rannut 2003a).

2.4. Mis aitab kakskeelse lapse arengule kaasa

Väga palju sõltub tingimustest, mis on loodud kakskeelsetele lastele teise keele õppimiseks. Esimesel kohal on keelekeskkond, teisel kohal on keelekasutus e suhtlemine sihtkeeles ning kolmandal kohal on kõigepealt lapse tahtmine suhelda ja võtta omaks sihtkeele kui emakeelekõnelejatega (Rannut 2003a, 2005).

Bernard Spolsky (1989) toob välja neli põhjust, millest sõltuvad keeleõppetulemused, need on:

- inimene,
- koormus,
- mis keel,
- tingimused.

Selleks et mingi keel säiliks, on vaja seda keelt palju kasutada. Laste jaoks peab keel olema väärtuslik, kasulik, meelt lahutav ning nauditav väga erinevates elu olukordades.

Et lapsel säiliks teine keel,¹³ tuleb lapsele pakkuda huvitavaid tegevusi, mis motiveerivad last (Baker 2005: 119-120).

Väikesel lapsel on sageli soov ja vajadus õppida teist keelt, et oleks võimalik ühiskonda integreeruda ja teiste laste ja õpetajaga suhelda (Kikas 2008: 196).

Niiber jt (2007: 16) ning Kikas (2008: 196) pakuvad tegevusi, mis aitavad lapsevanemal avardada kakskeelse lapse keelekasutusvõimalusi.

- Sageli kuulata koos lapsega teises keeles välja antud plaate ja kassette muinasjuttude, lugude ja lauludega.
- Ergutada last looma sõprussuhteid teist keelt kõnelevate lastega väljaspool lasteaeda.
- Koos lapsega vaadata teises keeles televisoonisaateid ja seleta lapsele neid väljendeid ja sõnu, mis on arusaamatud.
- Lugeda lapsele ette teises keeles raamatuid ja lasta lapsel ümber jutustada ning loetu kohta küsimusi esitada.
- Võimalikult sageli käia lapsega teises keeles toimuvatel üritustel.
- Lapsele, kes oskab lugeda ja kirjutada, võib anda lahendada ristsõnu, mis on teises keeles kirjutatud, selline õppemeetod on lapsele huvitav ja paneb vastavaid sõnu sõnaraamatutest otsima.

3. TEISE KEELE OMANDAMISE ETAPID JA METOODIKA VARASES EAS

3.1. Vaikiv periood ja emakeele kasutus

Kakskeelsel lapsel on tavaliselt vaikiv periood, kus laps kogub mingi aja jooksul infot teises keeles ja ei kasuta seda keelt seni, kuni ei ole küps seda kasutama. Kui laps hakkab kõnelema teises keeles, siis tavaliselt tal puudub aktsent⁵ ja laps võib kasutada korrektseid lauseid või fraase. Vaikiv periood aitab vähendada vigu ja parandada hääldust. Sellel ajal ei tohiks sundida last rääkima, vaid tuleb teda julgustada (Kulderknup 2008: 44). Vaikival perioodil lasteaiaõpetaja, vaadates last vabamängudes, pöörab tähelepanu lapse eripäradele ning koostab individuaalse arengukava, milles kirjeldab, millises valdkonnas laps tunneb end hästi ja kus teda on vaja toetada (Kulderknup 2009: 56).

Eesti uurijad, kes korraldasid uuringud eesti keele õppimise protsessi kohta, tegid järelduse, et kõige edukamad tulemused keeleõppes saavad inimesed siis, kui nad hakkavad keelt õppima viiendast kuni kümnenda eluaastani. Uurijad leidsid järgmised põhjused, miks hakata varakult õppima teist keelt:

- esimesed kümme aastat omandab laps teise keele paremini, kuna selles vanuses puudub või on nõrgem enesekriitika;
- vaikiv periood aitab selles vanuses teha vähem vigu, parandada kõnet ning võtta omaks teine keel;
- lapsel saab selgeks teise keele grammatika (Kärtner jt 2006: 6-7).

Kui teisekeelne laps tuleb võõrasse keelekeskkonda, siis alguses hakkab tal toimuma vaikiv periood, kus laps kasutab mittekõnelisi vahendeid, näiteks võtab täiskasvanul käest kinni ja viib sinna, kust soovib midagi saada. Aga mõnikord need lapsed, kellele meeldib teiste lastega suhelda, hakkavad mõne aja pärast teise keele ütlushi aktiivselt osaliselt matkima (Kikas, 2008: 193-194). Laps omandab emakeele väga varakult ilma teadliku õpetuseta. Laps ise kujundab emakeele süsteemi ümbritseva keelekasutuse põhjal ning nii omandab ta grammatika ja põhiosa sõnavarast. Hiljem õpib laps lähtekeelele juurde mitmeid sihtkeeli. Sihtkeelt saab laps omandada kas keelekeskkonnas või õppida väljaspool keelekeskkonda (Kaivapalu 2007: 16).

3.2. Esmane kõnemoodustusfaas: holofraasid

Holofraasid⁶, mis on seotud tegevustega, aitavad lastel rutiinsetes olukordades omandada kiiresti väljendid, mille abil on sihtkeel. Keeleõppija hakkab kasutama väljendeid juba varakult, kuid teise keele oskus võib olla veel väga puudulik. Mõne aja pärast hakkab laps holofraase varieerima ja produtseerima oma loovaid väljendeid. Selles etapis on laused tihti puudulikud või grammatiliselt väärad (Vare 1999: 27).

Alguses, kui laps tuleb esimest korda teisekeelsesesse keskkonda, peab õpetaja teadma, kuidas lapsega õigesti suhelda, st õpetaja ei tohi kasutada selliseid väljendeid nagu *tule siia! istu, palun* lihtsalt käed kõrval seistes ja naeratades, sest laps ei saa nendest sõnadest aru. Laps saab aru siis, kui õpetaja kasutab kehakeelt ehk žeste ning sõnade asemel kasutab seletamiseks objekte või näitab ise ette (Rannut 2003a: 30).

Lasteaias, kus rakendatakse keelekümbluse programmi¹⁵, võib tihti leida ruumides selliseid holofraase nagu *tere hommikust, head aega, lähme magama, kõht on täis, palun juua* jne (Kebbinau, Aja 2011: 56)

3.3. Kõne tekke faas: koodivahetus ja emakeele interferents

Koodivahetuse järgi võib juba algetapis iseloomustada laste kõnet teises keeles. Ülle Rannut (2003a: 14) märgib, et *“koodivahetus on sotsiolingvistiline nähtus, mis võib esineda kahel erineval viisil:*

- 1) *teise keele (K2) õppimise algusfaasis interferentsinähtudel põhineva segakeelena;*
- 2) *hilisemas faasis funktsionaalselt spetsialiseeritud keelevahetusena ehk ümberlülitusena teiselt keelelt (K2) emakeelele (K1).“*

Baker Colin (2005: 129) nimetab keelte segamist⁴ järgmiselt:

- *„üleminek (üleminek ühelt keelelt teisele),*
- *koodivahetus ehk ümberlülitumine ja*
- *keelte kokkupõrkumine¹¹“.*

Kui lapse kodus kasutavad täiskasvanud inimesed suhtlemisel kahte või kolme keelt, siis laste jaoks on parem, kui iga pereliige räägib lapsega oma keeles, sest laps seob keele vastavalt isikuga (Goebel, Glöckler 1998: 272).

Ülle Rannut (2003a: 15) tõdeb, et „*kui laps õpib teist keelt astmeliselt, esineb tema K2 kõnes esialgu palju grammatikavigu ja interferentsinähtusi.*

Grammatiline interferents avaldub:

1) *emakeelele omaste morfeemide kasutamises teises keeles, максум (maksab);*

2) *emakeele grammatiliste suhete ülekandmises teise keelde (seda esineb üsna palju ka eesti keelt õppivatel vene õpilastel, nt isa ostis uus ratas (nana купил новый велосипед), mul on kolm aastat (мне три года), hakkasivad õitsema lillet (стали цвести цветы) jmt);*

3) *emakeelse morfeemi identifitseerimises teise keele morfeemiga või teise keele morfeemi muutmises emakeele morfeemi eeskujul, nt nu ja vuot.*

Tasapisi hakkab laps järjest enam ja korrektsemalt sihtkeelt kasutama, jõudes paari aasta möödudes emakeelekõneleja tasemeni.“

3.4. Jutulõnga meetodi roll laste sõnavara rikastamisel

Rollimäng aitab rikastada lapse kõnet mängulise suhtlemise kaudu ning laiendada sõnavara. Mängud, mida tavaliselt kasutatakse lasteaias, võib jaotada kahte rühma:

1) loovmängud:

- dramatiseerimismäng,
- rollimäng,
- ehitusmäng.

2) reeglitega mängud:

- õppemängud,
- liikumismängud,
- lauamängud (Kärtner jt 2006: 81).

Draamakasvatuses saavad lapsed tegevuse jooksul avaldada oma tundeid, suhtumisi, arvamusi ja seisukohti tegevustiku, sündmustiku kaudu (Raadik 2001: 4). On olemas strateegiad, mis aitavad julgustada last teist keelt kasutama ja oma mõtteid väljendama. Strateegiad võivad olla järgmised:

- õpetaja ütleb sõna ja lapsed otsivad üles õiged pildid;

- rollimängud kogu rühmaga. Õpetaja hakkab rääkima või lugema ette lastele tuttavat lugu ja mõnes kohas teeb väikese pausi, kus lapsed peavad ütleva ette sõna, mis puudub;
- õpetaja on jutustaja või kasutab jutu kuulamiseks kasseti. Lapsed kuulavad ja teevad ettenäidatud liigutusi vastavalt oma rollile. Niimoodi kordavad lapsed piisavalt huvitava tegevuse korral sõnu ja lauseid;
- jutustamine suurte pildiraamatude abil. Õpetaja jutustab ja lapsed valivad sellel ajal õige pildi ja koos oma kommentaaridega panevad selle õigesse kohta (Rannut 2003a: 39-40).

Zaro ja Salaberrri (1995: 2) jõudsid järeldusele, et keeleõppes on jutustamise meetod väga tähtis, kuna see arendab selliseid oskusi nagu kuulamine, kõnelemine, kujutlusvõime ning laiendab sõnavara, tekitab motivatsiooni ja annab kaudsed kogemused (Kärtner jt 2006: 48-49).

4. ÕPI- JA KEELEKESKKOND JUTULÕNGA MEETODI KASUTAMISEL

4.1. Õpetaja roll keelekeskkonnas

Õpetajast sõltub väga palju. Kui õpetajale meeldib tema töö, siis ta mõjutab lapsi õppima teist keelt. Parem on, kui kakskeelsete laste õpetaja ei õpeta lapsi planeeritud nädalakava järgi, vaid arvestab laste väljapakutud ideid, sest siis on õpitulemused paremad, kuna laps õpib seda, mis talle on huvitavam (Tammiste 2014: 87).

Ülle Rannut (2003b: 93-94) toob näiteid suhtlusstrateegiast, mis sisaldab soovitusi, kuidas õpetaja peab suhtlema uute lastega ja kasutama keelt.

Õpetaja

- räägib selgemalt ja aeglasemalt;
- räägib rahulikult;
- püüab suhelda lastega lühimate grammatiliste lausetega;
- sõnastab ümber lauseid ja sõnu, kui näeb, et laps ei saa aru;
- peab pöörama rohkem tähelepanu sellele, kuidas laps kasutab nimisõnu ja verbe;
- kasutab seletamiseks mitteverbaalseid vahendeid.
- õppetegevuses kasutab ja kordab holofraase, kuna need aitavad lastel kiiremini omandada keelt;
- ei kiirusta last küsimusele vastama, vaid annab aega mõtlemiseks ja vastamiseks;
- püüab õppetegevuses pöörata tähelepanu igale lapsele eraldi ehk individuaalselt läheneda;
- kasutab lastega suhtlemisel erinevaid silte;
- ei oota, millal laps iseseisvalt vahetab oma tegevust, vaid annab lapsele märku;
- seostab rutiinsed tegevused holofraasidega ning kinnistab need;
- annab lapsele selged ja lihtsad korraldused;
- hindab lapse tegevusi tema arengu tasemel, ei alanda ja ei tõsta. Ilma põhjuseta ei kiida;
- parandab lapse vigased laused ja vaatab, et ta ei hakkaks neid kordama teiste ees.
- Õpetaja arvestab, et alguses lapsel toimub vaikiv periood ja ta ei avalda lapsele survet sihtkeelt kasutada.

4.2. Jutulõnga meetodi eesmärgid ja põhimõtted

Jutulõnga meetodi eesmärgid

Jutulõnga meetod loob partnerluse õppija ja õpetaja vahel. Meetod ei põhine mitte ainult teadmistel ja oskustel, vaid ka tunnetel, suhtumistel ja hoiakutel (Bell, Harkness 2012). Loomingulisus on muutunud üha olulisemaks teemaks koolisüsteemis ja jutulõnga meetod annab õpilastele võimalusi loovaks mõtlemiseks ja tegevusteks. Samuti annab see õpilastele oskuseid probleeme püstitada ja lahendada. Eksperdid Deci ja Ryan tõid 1985. a välja kolm ettepanekut jutulõnga meetodi rakendamisel:

- 1) kõik tegevused tunnis peavad olema kontrollitud;
- 2) õpilane peab olema motiveeritud, tegevused ei tohi olla rasked ega kerged;
- 3) tagasiside tegevustele (õpetaja hinnang õpilaste tegevuste kohta) (Mitchell-Barrett 2010: 7,42)

Meetod koosneb alati kahest osast: tegelaskujude ja võttepaiga loomisest. Meetod lõpeb alati õpilase kirjeldusega sellest, mida ta on teinud ja õppinud ning kus ta saab oma teadmisi kasutada (Bell, Harkness 2013). Bell (2000: 5-12) on öelnud, et praeguse õppe eesmärgiks ei ole see, et õpilased oskaksid ise leida vajalikku infot, vaid et nad õpiksid, kuidas läheneda probleemidele ja küsimustele loovalt.

Jutulõnga meetod tähendab lugusid - nende loomist ja ülesehitamist. See annab õpilastele võimaluse tunnis näidendite mängimiseks ja rollimängudeks, lisaks arendab funktsionaalset keeleoskust. Korraga pööratakse tähelepanu nii õppekava täitmisele, grammatika ja sõnavara arendamisele rollimängude, näidendite, kuid eelkõige suhtlemise kaudu (Brandford 2006: 18, 26-30).

Jutulõnga põhimõtted:

- 1) lugu. Selle keskmes on eelkõige inimese kogemus (me otsime lugusid, et mõista maailma ja kultuuri enda ümber paremini);
- 2) kannatlikkus. Õpilastes peab tekitama ja hoidma põnevust ja uudishimu, et nad küsiks endale korduvalt loo edasise tegevuse kohta;
- 3) õpetaja köis. See tähendab koostööd lapse ja õpetaja vahel, ehk õpetaja peab tajuma, millal olla nõudlik ja hoida köit pingul ning millal vabalt võtta ja lasta lool ise kulgeda;
- 4) omanditunnetus. Laps peab tundma lugu luues nii uhkust kui ka vastutust;
- 5) kontekst. Uued seosed peavad põhinema eelneval kogemusel;

6) eelnev kogemus. Enne igat uut lugu on oluline seoste loomine varasemate teadmistega (Creswell 1997: 10-12).

4.3. Jutulõnga meetodi eelised ja puudused

Nagu iga meetodi puhul, nii on ka jutulõnga meetodi kasutamise korral välja toodud nii selle eelised kui ka puudused. Creswell on öelnud, et jutulõnga meetodit ei saa õppida kuskilt raamatust. See on õpilastega töötamise viis (Creswell 1997: 1-5).

Oma pikaajalisele kogemusele toetudes toob ta välja järgmised meetodi eelised ja puudused.

Eelised:

- 1) eesmärgistatud kommunikatiivne keelekeskkond;
- 2) õpetaja poolt planeeritud tegevused;
- 3) arvestab õpilaste huvide ja loovusega;
- 4) kaasab last materjalide koostamisesse;
- 5) arendab uurimise oskusi;
- 6) põhineb lapse olemasoleval teadmisel;
- 7) paindlik ehk meetodi kasutamisele kuluvat aega saab ise valida;
- 8) ei too kaasa õpetajale lisatööd, kuna kujuneb välja hindamise protsessis (Brandford 2006: 6-10).

Puudused:

1. Tihtipeale on raske leida tasakaalu kahe räägitava keele vahel, üks keel ei tohiks teise keele üle domineerida¹⁰. De Houwer on tõestanud, et üks laps viiest ei kasuta suureks saades enam mõlemat keelt. Ta ütleb, et ainult siis saab tulla muutus, kui mõlemat keelt aktiivselt kasutada - suhtlemine on võtmesõna, seda peab kontrollima ja jälgima, et mõlemas keeles paralleelselt suheldakse (Baker 1995: 104).
2. Et meetod oleks efektiivne, peaks sellele pühendama vähemalt kuus tundi nädalas.
3. Õpetajal peab olema suur valik erinevaid materjale (konstruktsioonide tegemine).
4. See on motiveeriv viis õppimiseks, kuid mitte lahendus korraprobleemidele. Õpetajal peab olema süsteem korra tagamiseks (nt hoiatused) ja iga grupi tööd peab kogu aeg kontrollima. Läbi peab olema mõeldud süsteem korra tagamiseks. Karistuseks võib olla õpilase grupist eemaldamine või üksi töötama hakkamine.

5. Järjekindel informeerimine. Juhtkonda ja lapsevanemaid tuleb kaasata tegevustesse, et nad näeksid, et see meetod on vajalik (Creswell 1997: 113-122).
6. Õpilased on üle motiveeritud ja võivad esitada endale liiga kõrgeid ootusi.
7. Meetod ei ole efektiivne formaalse, ametliku keele ja grammatika õpetamiseks (Brandford 2006: 26-30).

Ka õpilased ise on nimetanud selle meetodi plusse ja miinuseid. Miinusena toodi välja tegevused õues ja kirjutamisülesanne. Õpilased nautisid nimelt just neid tegevusi, mis ei nõudnud kirjutamist. Meetodi plussideks nimetati naudingut ja meeldimist. Rohkem oodati joonistamisülesandeid (Mitchell-Barrett 2010: 149).

5. UURIMISTÖÖ METOODIKA JA KIRJELDUS

5.1. Uurimistöö eesmärk, küsimused ja ülesanded

Uurimistöö eesmärgiks oli välja selgitada

- õppealajuhatajate ning õpetajate õppeteadlikkus jutulõnga meetodist,
- jutulõnga meetodi rakendamise võimalusi lasteaias.

Uurimistöö küsimused:

- kes ja kui palju jutulõnga metoodikat kasutab,
- kuidas hinnatakse selle metoodika tõhusust laste keele arendamisel ning keele ja õppesisu lõimimisel.

Eesmärkide saavutamiseks püstitati järgmised ülesanded:

- uurida, missugused lasteaedad, mis on liitunud keelekümbelusprogrammiga, kasutavad jutulõnga meetodeid;
- viia läbi intervjuud nende lasteaedade õpetajatega, kus on kasutatud jutulõnga meetodit.

5.2. Valimi moodustamine ja kirjeldus

Eesmärgi täitmiseks tutvus autor keelekümbelusprogrammi koduleheküljel oleva informatsiooniga ja nende lasteaedade andmebaasidega, kes on liitunud keelekümbelusprogrammiga. Kokku on liitunud keelekümbelusprogrammiga 55 lasteaeda.

Selleks et välja selgitada, kas õppealajuhatajad teavad jutulõnga meetodit, kasutas autor Google Formi programmi, mille abil koostas küsimustiku (lisa1), mis sisaldas seitse küsimust nii avatud kui valikvariantidega “jah“ või „ei“, ning saatis küsimustiku elektrooniliselt õppealajuhatajatele.

Küsimused õppealajuhatajatele :

1. Palun valige asutuse nimetus, kus Te töötate.
2. Kas Te olete jutulõnga meetodi (Storyline Method) kohta midagi kuulnud või lugenud?
3. Kas Te olete käinud koolitusel, kus Teile sellest räägiti?

Kõik küsimused on toodud käesolevas uurimistöös (lisa1).

Uurimisküsimused asuvad veebiaadressil <http://goo.gl/forms/ALO32mVT833QvbTb2>.

Küsimustikule vastas kokku 13 õppealajuhatajat, nende hulgast 8 vastas, et ei tea midagi selle meetodi kohta, 4 vastas, et on keelekümbeluskoolitusel midagi kuulnud

sellest meetodist, ja üks õppealajuhataja vastas, et nende lasteaias on ühes rühmas seda meetodit rakendatud.

Õpetajale saadetud intervjuu küsimustik (lisa 2) koosneb kahest osast, mis sisaldab 30 küsimust. Esimeses osas on küsimused õpetaja üldiste teadmiste kohta ning soovitakse ka teada, kuidas õpetaja rakendab jutulõnga meetodit oma rühmas, ja teises osas on küsimused tegelaskujude kohta. Rühmaõpetajale koostati intervjuu küsimustik Wordi programmis ja saadeti e-postiga küsitletavale. Küsimustiku tagastas õpetaja samuti e-postiga, sest õpetaja soovis intervjuu küsimustele vastata kirjalikult ja elektrooniliselt. Küsimustikus on avatud küsimused ja ka küsimused, millele vastaja peab tegema märke kas „jah“ või „ei“.

Intervjuu küsimused õpetajale:

1. Kui kaua Te olete töötanud lasteaiasõpetajana?
2. Kas Te kasutate jutulõnga meetodit?
3. Kust Te olete selle meetodi kohta kuulnud või lugenud?
4. Kas Te olete käinud mingisugusel koolitusel, kus Teile sellest räägiti? Kui jah, siis millisel?
5. Kui tihti ja kuidas Te seda meetodit kasutate?

Kõik intervjuu küsimused on toodud käesolevas töös (vt lisa 2).

5.3. Uurimisprotseduuri ja andmetöötlusmeetodite kirjeldus

Uuringu käigus korraldas autor 2016. aastal juunis koolieelsete lasteasutuste keelekümbelrühma õppealajuhatajate küsitlemise ja rühma õpetaja intervjuerimise. Uurimistöös kasutas autor nii kvalitatiivseid kui ka kvantitatiivseid komponente nagu küsimustik, intervjuu, analüüs. Tulemuste analüüsimise meetodiks valiti kvalitatiivset sisuanalüüsi.

5.4. Tallinna Vindi lasteaed

Tallinna Vindi lasteaed on munitsipaallasteaed kakskeelsetele lastele. Lasteaed väärtustab eesti kultuuri ja rahvatraditsioone ning tutvustab teiste rahvaste kombeid ja tavasid.

Lasteaias on 12 rühma, nendest üks on sõimerühm, kaks liitrühma, kaks tasandusrühma, kaks rühma täiskeelekümbelusega, üks rühm osalise keelekümbelusega, üks sobitusrühm ning kolm aiarühma.

Keelekümblusrühmades toimuvad õppetegevused eesti keeles, osalises keelekümblusrühmas on õppetegevused eesti ja vene keeles.

Lastead on liitunud „Hea Alguse“ programmiga ning keelekümblusprogrammiga.

Lasteaias on kaks rühma, kus rakendatakse metoodikat „Kiusamisest vaba lasteaed“.

Lasteaia missioon on

- arendada lapse loovust;
- toetada õpetust, mis vastab lapse huvidele ja igakülgsel arengule;
- toetada üldinimlike omaduste arengut turvalise, koduse ja hubase keskkonna kaudu.

Koos keelekümblusprogrammi koolitajatega osalevad koolitusel lasteaiast Nonna Meltsas ja Hedi Minlibajeva, kes valmistavad teistele õpetajatele koolitusi järgmistel teemadel: „Keelekümbluslapse keeleline areng lasteaias. Keelekümblusõppekava. Millest alustada keelekümblusrühmas. Esimese kuu planeerimine. Teemaõpetus keelekümblusrühmas. Täiskasvanud keelekümblusrühmas. Koostöö. Sõnavara rikastamine kehalise kasvatus ja muusika tunnis. Ühislugemine. Töö raamatuga. Õpetaja rollid. Avatud, suletud küsimused. Efektiivse suhtleja omadused. Lapse arengu vaatlus. Hinnang ja tagasiside. Jutulõnga meetod. Oma rühma jaoks õppevahendite valmistamine“ (Belova 2009).

5.5. Tulemused

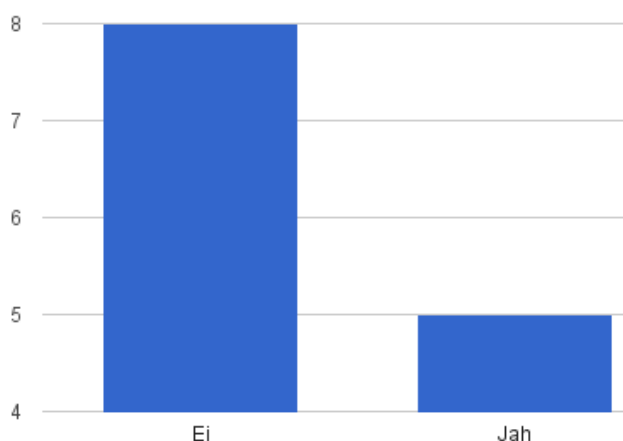
Uurimistöö eesmärgiks oli välja selgitada õppealajuhatajate ning õpetajate õppeteadlikkus meetodist, jutulõnga meetodi rakendamise võimalusi lasteaias.

Selleks et välja selgitada, kas keelekümblust rakendavates lasteaedades õppealajuhatajad teavad jutulõnga meetodit, koostas autor küsimustiku (lisa 1) ning saatis selle elektrooniliselt õppealajuhatajatele.

Küsimustikule vastas kokku 13 õppealajuhatajat, nende hulgast 8 vastas, et ei tea midagi selle meetodi kohta, 4 vastas, et on keelekümbluskoolitusel midagi kuulnud sellest meetodist, ja üks õppealajuhataja vastas, et nende lasteaias on ühes rühmas seda meetodit rakendatud. Nende vastuste põhjal koostas autor õpetajale intervjuu küsimustiku.

Õppealajuhatajate vastuste tulemused on esitatud graafiliselt.

Kas Te olete jutulõnga meetodi (Storyline Method) kohta kuulnud või lugenud?

Joonis 1. Kas Te olete jutulõnga meetodi (Storyline method) kohta kuulnud või lugenud?

Vastustev tulemused näitavad, et jutulõnga meetodit ei ole piisavalt rakendatud keelekümbluse lasteaedades.

Intervjuu küsimustele vastas Vindi lasteaia õpetaja, kellel on tööstaazi 28 aastat, millest 20 aastat on ta töötanud keeleõpperühmas. Õpetaja tutvus selle meetodiga 2004. aastal keelekümblusõpetajate kolmepäevasel koolitusel Tallinnas. Koolitaja oli Rootsist ja teemaks oli „Story-line“.

5.5.1. Jutulõnga meetodi rakendamine Tallinna Vindi lasteaias

Õpetaja märgib, et *“keelekümblusrühmas saab seda meetodit kasutada ainult teise aasta lastega, kellel keelest arusaamine ja eneseväljendamine teises keeles võimaldab seda alles teisel õppeaastal“*. Õpetaja oli teinud projekti “Nõiad”. *„Selle raames oli hea korrata peaaegu kõiki teemasid, mida eelnevalt läbi sai võetud. Lastel oli võimalus fantaseerida ja näidata enda loovust. Millised nõiad on, kus nad elavad, mida söövad, mida neile meeldib teha jne”*.

Teise projekti *“Mis või kes seal kosmoses on?”* raames uurisid lapsed, mis planeetid on kosmoses, fantaseerisid, kes elavad seal ja millised nad võiksid välja näha.

Veel oli läbi viidud projektiõpe story-line-meetodil *“Kuidas funktsioneerib minu keha?”*, *“Mina elan linnas”*, *“Kuidas leib lauale saab”*.

Tavaliselt kestavad need projektid 4-5 nädalat ning mõnikord lõpevad ka peoga”.

Õpetaja toob välja iseloomulikud põhielemendid, millel baseerub jutustus:

- *„Keskkond kindlaks määratud aja ja kohaga (mets, rüütliajastu jne);*
- *Tegelased (isikud või loomad);*

- *Elu, mida uurida;*
- *Tõelised probleemid, mida lahendada;*
- *Jutustust edasiviivad võtmeküsimused;*
- *Baseerub lapse varasematel teadmistel;*
- *Laps konstrueerib oma teadmised, osaoskused tegevuse ja refleksioonide kaudu;*
- *Tegevuste järjekord on oluline. Iga asi juhib järgmist, tulevad teised valdkonnad juurde.*

Jutulõnga ülesehitus, osad, millest see koosneb:

- *Huvitav sissejuhatus teemasse (probleemi püstitamine);*
- *Ajurünnak, kus pannakse kirja kõik võimalikud mõtted. Hiljem neid analüüsitakse koos – mis sobib, mis mitte;*
- *Käeline tegevus teema raames;*
- *Mõttekaartide ja mõistekaartide valmistamine;*
- *Temaatiline seinapannoo või makett;*
- *Temaatiline raamat;*
- *Ringjutustus;*
- *Teemat kokkuvõttev pidu.*

Jutulõnga meetodi puhul on kõik ainevaldkonnad omavahel lõimitud. Näiteks: fantaseerides, millised on nõiad – keel ja kõne lõimitud kunstiga. Võrreldes valminud nõidasid ning rühmitades neid – keel ja kõne ja matemaatika. Kus nõiad elavad? – keel, kõne ja mina/ keskkond jne.

Teema käigus loodud materjal koostati koos lastega või tegid lapsed selle ise. Teema kajastus seintel kas seinapannoona või maketina. Kõikjal oli teemaga seotud materjalid ja rühma sisenedes oli kohe aru saada, mis teema on. Materjale oli võimalik muuta ja vahetada, lihtsal moel täiendada“. Õppetegevuses kasutab õpetaja väga erinevaid materjale olenevalt teemast.

5.5.2. Tegelasajude valik

Õpetajal on valitud järgmised tegelasajud: fiktiivsed tegelased, et lapsed saaksid neid ise luua ja neid arendada, ning mitmekordne tegelane (raamatul põhinev).

“Mõni tegelasaju on tegevuse keskmes ja temast lähtub kogu jutustus ja edasiviivad küsimused. Lastel on kerge end tegelastega samastada ja raskusi õpetaja ei märganud. Mõne teema puhul võib sisse tulla tegelasaju ainult korraks, et jutustust edasi viia. Tegelased suudavad luua tugeva jutulõnga koosluse, kui nad on jutustuse keskmes. Alati

ei ole lapsed arendanud ja laiendanud lugu tegelaskujude silmade läbi, kõik oleneb käsitletavast teemast. Nõia teema puhul õpetaja kasutas seda võimalust. Tegelastel on kognitiivsed omadused. Tegelased võivad muutuda, aga alati ei pea muutuma. See oleneb jälle käsitletavast teemast. Lapsed koguvad informatsiooni tegelase füüsiliste omaduste kohta või lähenevad loominguliselt ja mõtleavad need ise välja. Jutulõngal ongi kindel struktuur, mida püüame järgida. Olenevalt teemast õpetaja küsib lastelt, mida nemad teada tahaksid, mis neid huvitab? Kui aga on mingil kindlal jutustusel põhinev tegevus, siis ootusi ei saa olla. Eesmärgid tegevustele püstitab kindlasti õpetaja. “Õpetaja oli kasutanud lugusid, kus on ainult üks tegelane. „Kas loos on rutiin või mitte, oleneb loost. Lugu annab võimalusi tegelastel areneda edasi loo käigus“.

5.5.3. Õpetaja üldine hinnang jutulõnga meetodile

Õpetaja leiab “miinuseks, et seda meetodit saab kasutada siis, kui lastel on juba teatav keeleoskus omandatud“. Õpetaja leiab “plussiks, et huvitava tegevuse käigus laps märkamatuult omandab uue sõnavara ja hakkab seda kasutama. Rühmatöodes on võimalus õppida ka eakaaslastelt.

Selle metoodika eelised:

- *Keskendub lapsele, lähtub tema oskustest;*
- *Aktiviseerib (laps ise töötab);*
- *Motiveerib;*
- *Struktureerib (loob tervikpildi);*
- *Diferentseerimine (nõuete tase varieeruv);*
- *Koostööoskus ja lugupidamine;*
- *Kombineerib põhioskusi tegeliku eluga;*
- *Võimaldab arutelusid tundlikel teemadel“.*

Õpetaja meelest „jutulõnga meetod annab lapsele maksimaalse võimaluse ise olla aktiivne õppija, mis tagab neile õppimisrõõmu. Laps kasutab oma senist kogemust ning loob tegutsedes ja suheldes uut kogemust, mis aitab teda ka edaspidi. Oluline on see, et lapsel kujuneb terviklik maailmapilt. Koostöös eakaaslastega omandab laps meeskonnatöö oskused: probleemide lahendamine, kompromisside tegemine, keskendumine ja pühendumine ning aja planeerimine. Lapsed saavad olla oma töö eest vastutavad, saavad lahendada probleeme, olla algatusvõimelised. Areneb oskus analüüsida, teha järeldusi, arvestada aega. Areneb ka kuulamisoskus ja mõtlemisoskus – oskus luua seoseid ning tunnetada tervikut. Projekti tutvustamine arendab lapsel

esinemisjulgust, teiste projektide kuulamine aga kuulamisoskust ja oma hindamisalast pädevust“.

5.5.4. Laste tagasiside jutulõnga meetodi kohta õppetegevuses

„Lastele väga meeldib jutulõnga meetod, sest nad saavad ise vastavalt oma võimetele aktiivselt osaleda. Eriti meeldib neile see, et nende valmistatud materjale kasutatakse õppimiseks.“ Kogu laste looming selle teema raames on teema käsitlemise ajal eksponeeritud (võimaluse korral) ning õpetaja on märganud, et see materjal huvitab neid rohkem ja ka teadmised kinnistuvad sel moel paremini.

5.5. Arutelu

Uurimistöö eesmärgiks oli välja selgitada õppealajuhatajate ning õpetajate õppeteadlikkus meetodist, jutulõnga meetodi rakendamise võimalusi lasteaias.

Esimese uurimisküsimuse *kes ja kui palju seda metoodikat kasutab* vastuseid analüüsid leiti, et 13 õppealajuhatajat, kelle lasteaiad on liitunud keelekümbelprogrammiga, teavad vähe jutulõnga meetodi kohta, 8 vastas, et ei tea midagi selle meetodi kohta, 4 vastas, et on keelekümbelkoolitusel midagi kuulnud sellest meetodist, ja üks õppealajuhataja vastas, et nende lasteaias on ühes rühmas seda meetodit rakendatud.

Uuringus saadud tulemused näitavad, et lasteaiades kasutatakse vähe jutulõnga meetodit. Uurimisöö autori arvates oleks hea kasutada keelekümbelmetoodikat ja jutulõngametoodikat õppetegevuses koos, sest neil on üks eesmärk, et laps omandab keelt loovalt ja mänguliselt.

Teise uurimisküsimuse *kuidas hinnatakse selle metoodika tõhusust laste keele arendamisel ning keele ja õppesisu lõimimisel.*

Intervjuust õpetajaga selgus, et jutulõnga meetod võimaldab analüüsida ja fantaseerida ning annab teadmisi ja oskusi. Jutulõnga meetodi puhul on kõik ainevaldkonnad omavahel lõimitud. Õpetaja valib õppetegevuses järgmised tegelaskujud: fiktiivsed tegelased, et lapsed saaksid neid ise luua ja neid arendada, ning mitmekordne tegelane (raamatul põhinev). Lugu annab võimalusi tegelastel areneda edasi loo käigus. Meetodi negatiivseks küljeks on asjaolu, et seda saab kasutada siis, kui lastel on juba teatav keeleoskus omandatud. Positiivne on aga see, et huvitava tegevuse käigus laps omandab märkamatult uue sõnavara ja hakkab seda kasutama. Sellist seisukohta toetavad ka

erinevad teoreetikud (Kärtner jt 2006; Raadik, 2001; Rannut, 2003a,b; Brandford, 2006) nagu bakalaureusetöö teoreetilises osas näidatud.

Kokkuvõtteks võib öelda, et jutustus on see, mis juhib kogu protsessi. Jutustuse kaudu on seoste õppimine kerge.

KOKKUVÕTTEKS

Bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada lasteaia juhatajate ja õpetajate teadlikkus jutulõnga meetodist, selle rakendamise võimalustest lasteaias.

Uuringust selgus, et 13 õppealajuhatajat, kelle lasteaiaid on liitunud keelekümbelusprogrammiga, teavad väga vähe jutulõnga meetodist, 8 vastas, et ei tea midagi selle meetodi kohta, 4 vastas, et on keelekümbuskoolitusel midagi kuulnud sellest meetodist, ja üks õppealajuhataja vastas, et nende lasteaias on ühes rühmas seda meetodit rakendatud.

Jutulõnga meetodit rakendab ainult Tallinna Vindi lasteaia õpetaja, kellega toimus intervjuu. Paljud õppealajuhatajad vastasid, et ei kasuta lasteaedades jutulõnga meetodit, sest sellest meetodist eriti ei tea.

Uurimistulemused näitasid, et jutulõnga meetodi kasutamine võimaldab lastel fantaseerida ja näidata enda loovust. Jutulõnga meetodit kasutades lõimib õpetaja kõiki ainevaldkondi. Õpetaja hinnangul saab keelekümbelusrühmas seda meetodit kasutada alates teisest aastast, mil laste arusaamis- ja eneseväljendjusoskus on piisavalt arenenud. Õpetajate hinnangul arendab jutulõnga meetod ka kuulamis- ja mõtlemisoskust – oskust luua seoseid ning tunnetada tervikut. Lastele meeldib väga jutulõnga meetod, sest nad saavad ise aktiivselt vastavalt oma võimetele osaleda.

Intervjuu tulemuste analüüsi põhjal saab öelda, et jutulõnga meetodi rakendamine aitab lastel mängude käigus omandada keelt ja teisi valdkondi paremini, sest õppetegevused toimuvad loovamalt. Sellist seisukohta toetavad ka erinevad teoreetikud (Kärtner jt 2006; Raadik, 2001; Rannut, 2003a,b; Brandford, 2006) nagu bakalaureusetöö teoreetilises osas näidatud.

Kokkuvõtteks võib öelda, et püstitatud eesmärgid on saavutatud, kuna autor sai vastuse õppealajuhatajate ja õpetajate õppeteadlikkus meetodist ning kuidas jutulõnga meetodi rakendas Vindi lasteaias.

Tõestamiseks võib edasi uurida vaatluse põhjal meetodi mõju muukeelsete laste eesti keele õppetulemustele.

Meetodit tuleks rohkem koolides ja lasteaedades tutvustada ja püüda rakendada, sest meetod paneb lapsed mõtlema sügavasti, esitama küsimusi ja tooma välja oma ideid ning annab lastele oskusi probleeme püstida ja lahendada. Loomingulisus ja laste osavõtmine õppetegevusest on seotud- mida rohkem saab laps näidata oma loovust, seda aktiivsem ta õppetegevuses on. Meetod arendab lastes omanditunnet, vastutust ja loovust. See võimaldab arutada, pidada dialoogi ja diskussiooni.

Märksõnad: kakskeelne laps, ükskeelne laps, perekond, keele omandamine, segakeel, õpikeskkond, keelekümblusprogramm, jutulõnga meetod.

SUMMARY

The goal of this thesis was to research kindergarten directors' and teachers' awareness of the storyline method and opportunities for its application in kindergartens.

The research has shown that 13 study directors, whose kindergartens joined the language immersion program, know very little about the storyline method, 8 out of them responded that they do not know anything about this method, 4 people said that they had heard something about it in their language immersion training and 1 more person responded that it is applied in one group of their kindergarten.

The storyline method is only used by a Tallinna Vindi kindergarten teacher who was interviewed for the purpose of this thesis. Many study directors said that the storyline method is not used in their kindergartens as they do not know much about it.

The research has shown that the storyline method allows children to use their imagination and show their creativity. Using the storyline method, teachers have an opportunity for interdisciplinary teaching. According to the teacher's evaluation, the method can be used in a language immersion program with second-year and older children, whose understanding and ability to express themselves have developed enough. According to the teacher, the storyline method also develops listening and critical thinking skills; i.e., the ability to establish links and recognize the whole. Children enjoy the storyline method as it allows them to participate actively according to their abilities.

Based on the research results, one can say that the storyline method helps children to acquire language and other area skills through role-play better as the teaching activities are held in a creative way. This conclusion is also supported by different theorists (Kärtner jt, 2006; Raadik, 2001; Rannut, 2003a, b; Brandford, 2006) as it has been shown in the theoretical part of the thesis.

To sum up, it can be said that the goals of the thesis have been achieved as the author has received the data about the study directors' and teachers' awareness of the storyline method and how this method is applied in Vindi kindergarten.

In order to prove the results of the research, one can use the observation method to monitor the influence of the storyline method's application on the Estonian language study results among the children – speakers of other languages.

The method should be better introduced and used in schools and kindergartens as it makes a child think more deeply, ask questions and introduce his/her own ideas as well as teaches a child the skill of posing a problem and finding a solution to it. Creativity and a child's participation in the activities are interconnected – the more a child is able to show his/her creativity, the more active her/she is during the activity. The method develops a child's sense of ownership, responsibility and creativity. This allows a child to discuss, hold dialogues and discourses.

Keywords: bilingual child, monolingual child, family, language learning, mixed language, learning environment, language immersion program, storyline method.

KIRJANDUS

- ✚ **Baker, Colin** 2005. *Kakskeelne laps. Kakskeelsuse käsiraamat lapsevanematele ja õpetajatele*. Tartu: El Paradiso: 84-360.
- ✚ **Baker, Colin** 1995. *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism*, Clevedon: Multilingual Matters Ltd: 104- 264.
- ✚ **Bell, Steve** 2000. *Storyline, Feelings and Respect. In The First International Storyline Conference*. Aalborg: Danmarks Laererhojskole: 5-12.
- ✚ **Bell Steve and Sallie Harkness** 2012. *What is Storyline? The storyline approach*. Available at <http://www.storyline-scotland.com/what-is-storyline-2/>, accessed August 14, 2016.
- ✚ **Bell, Steve and Sallie Harkness** 2013. *Storyline-Promoting Language. Across the Curriculum*. Available at <https://ukla.org/extracts/Mini39sample.pdf>, accessed August 14, 2016.
- ✚ **Belova, Svetlana** 2009. *Keelekümblusmetoodika põhikoolitus, II sessioon*. <http://lkest.blogspot.com/2009/07/keelekumblusmetoodika-pohikoolitus-ii.html> (viimati vaadatud 14.08.2016)
- ✚ **Brandford, Verna** 2006. *How the Storyline Method came to be...* London/ UK. Partner in the Comenius Project: Creative dialogues. Available at http://creativediologues.lernnetz.de/docs/theoretical_context.pdf, accessed August 14, 2016: 1-10.
- ✚ **Creswell, Jeff** 1997. *Creating Worlds, Constructing Meaning: The Scottish Storyline Method*. Portsmouth, NH: Heinemann: 1-5.
- ✚ **Goebel, Wolfgang, Glöckler, Michaela** 1998. *Laps*. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda: 271-272.
- ✚ **Jürgental, Viktoria** 2016. *Keelekümblus. Jutulõnga meetod (Storyline method)*. <http://goo.gl/forms/ALO32mVT833QvbTb2> (viimati vaadatud 14.08.2016)
- ✚ **Kaivapalu, Annekatrin** 2007. *Emakeel võõrkeeleõppes – eelis või takistus?* http://www.emakeeleselts.ee/omakeel/2007_1/OK_2007-1_02.pdf (viimati vaadatud 14.08.2016)
- ✚ **Keelekümbluskeskuse kodulehekülj**. <http://kke.innove.ee/abiks-lapsevanemale/liitunud-asutused-abiks-lapsevanemale/lasteaiad-abiks-lapsevanemale> (viimati vaadatud 14.08.2016)
- ✚ **Kebbinau, Maire, Aja, Urve** 2011. *Õppimine ja õpetamine mitmekultuurilises õpikeskkonnas: keelekümblusprogrammi näitel*. Tallinn : Tallinna Ülikool: 56.

- ✚ **Kebbinau Maire** 2010. SA Innove. *Lõimitud aine- ja keeleõpe ehk LAK-õpe*. <http://oppekava.innove.ee/loimitud-aine-ja-keeleope-ehk-lak-ope/> (viimati vaadatud 14.08.2016)
- ✚ **Kikas, Eve** 2008. *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas. Eesti keel teise keelena*. (Hallap) Tartu Ülikooli kirjastus: 196.
- ✚ **Kulderknup, Ene** 2008. *Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus*. Käsiraamat. Tallinn: Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus: 44.
- ✚ **Kulderknup, Ene** 2009. *Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad*. Käsiraamat. Tallinn: Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus: 56.
- ✚ **Kärtner, Piret, Maiberg Lea, Rikker Maibi, Tuuling Lehte, Elve Voltein** 2006. *Õppematerjal koolieelsete lasteasutuste eesti keele kui teise keele õpetajate põhi- ja täiendkoolituseks*. Tallinn : Integratsiooni Sihtasutus : Haridusprogrammide Keskus: 6- 81.
- ✚ **Mitchell-Barrett, Rhonda** 2010. *An analysis of the Storyline method in primary school; its theoretical underpinnings and its impact on pupils' intrinsic motivation*. Doctoral thesis, Durham University. Available at <http://etheses.dur.ac.uk/487/>, accessed August 14, 2016.
- ✚ **Niiberg, Toivo, Hille Karu, Margit Malva, Reet Rajamäe, Ene Vaher** 2007. *Kakskeelsuse karid elus ja mängus*. Tartu: Atlex: 15-16.
- ✚ **Rannut, Ülle** 2001. *Varane keelekümbelus, eesti keel kui teine keel ja muukeelne laps eesti koolis : teooria ja praktika*. Tallinn: TPÜ:16.
- ✚ **Rannut, Mart, Ülle Rannut, Verschik Anna** 2003. *Keel, võim, ühiskond: sotsiolingvistika ja keelepoliitika õpik*. Tallinn: Tallinna Pedagoogikaülikooli kirjastus.
- ✚ **Rannut, Ülle** 2003a. *Mitteverbaalsed strateegiad ja keeleline rikastamine teise võõrkeele õppes*. Tallinna Pedagoogikaülikooli Kirjastus: 14.
- ✚ **Rannut, Ülle** 2003b. *Muukeelsete õpilaste integreerimine eesti koolis. Õpik kõrgkoolile ning muukeelsete õpilastega töötavale aine- ja klassiõpetajale*. Tallinn:Tallinna Pedagoogikaülikooli kirjastus.
- ✚ **Rannut, Ülle** 2005. *Keelekeskkonna mõju vene õpilaste eesti keele omandamisele ja integratsioonile Eestis*. Tallinn: TLÜ Kirjastus.
- ✚ **Raadik, Sirje** 2001. *Õpime mängides: draamakasvatus lasteaias ja algklassides*. Tallinn: AS BIT/AVITA: 4.
- ✚ **Spolsky, Bernard** 1989. *Conditions for Second Language Learning*. Oxford: Oxford University Press.

- ✚ **Tammiste, Halliki** 2014. *Tarkus tuleb tasapisi : valik aktiivõppe strateegiaid lasteaias ja koolis*. Tartu: Atlex: 87.
- ✚ **Vare, Silvi** 1999. *Keelekümblus kui integratsiooni võti, projekt. Seminar (1998 : Narva-Jõesuu)*. Tallinn : Haridusministeerium: 27.

LISAD

Lisa 1. Küsimustik õppealajuhatajatele

Lugupeetud õppealajuhataja!

Mina, Viktoria Jürgental, kirjutan oma lõputööd teemal „Jutulõnga meetodi rakendamisest lasteaias ning selle mõjust laste keeleõppetulemuste ja laste arengule tervikuna“. Minu lõputöö praktiline osa sisaldab uuringut, mille läbiviimisel vajan Teie abi. Palun Teil täita küsitlus, mille eesmärgiks on uurida jutulõnga meetodi rakendamist lasteaias. Olen Teile tänulik uurimistöö läbiviimisel kaasa aitamise eest ja hindan Teie arvamust kõrgelt!

1. Palun valige asutuse nimetus, kus Te töötate.
2. Kas Te olete jutulõnga meetodi (Storyline Method) kohta midagi kuulnud või lugenud?
3. Kas Te olete käinud koolitusel, kus Teile sellest räägiti?
4. Kui jah, siis missugusel?
5. Kui tihti ja kuidas Te seda meetodit kasutate?
6. Kas Te olete teinud mõne projekti jutulõnga kohta?
7. Kui jah, siis palun kirjeldage neid.

Lisa 2. Intervjuu küsimused õpetajale

Lugupeetud lasteaiaõpetaja!

Mina, Viktoria Jürgental, kirjutan oma lõputööd teemal „Jutulõnga meetodi rakendamisest lasteaias ning selle mõjust laste keeleõppetulemustele ja laste arengule tervikuna“. Minu lõputöö praktiline osa sisaldab uuringut, mille läbiviimisel vajan Teie abi. Palun Teil täita küsitlus, mille eesmärgiks on uurida jutulõnga meetodi rakendamist lasteaias, õpetajate teadlikkust meetodist. Olen Teile tänulik uurimistöö läbiviimisele kaasa aitamise eest ja hindan Teie arvamust kõrgelt! Küsimustik on anonüümne.

1. Kui kaua te olete töötanud lasteaiaõpetajana?
2. Kas Te kasutate jutulõnga meetodit?
3. Kust Te olete selle meetodi kohta kuulnud või lugenud?
4. Kas Te olete käinud mingisugusel koolitusel, kus Teile sellest räägiti? Kui jah, siis missugusel?
5. Kui tihti ja kuidas Te seda meetodit kasutate?
6. Kas Te olete teinud mõne projekti jutulõnga kohta? Kui jah, siis palun kirjeldage neid.
7. Mis on selle meetodi kasutamise eesmärk ja tegevuste ülesehitus, etapid vastavalt jutulõnga meetodis loetletud ülesehitusele ja põhimõtetele?
8. Missuguseid materjale Te jutulõnga teema käsitlemisel kasutate?
9. Missuguseid tegevusi te lõimisite ja kuidas Te neid lõimisite?
10. Kas meetodi kasutamine kajastus õppekeskkonnas või seintel või kuidas see kajastus seintel ja mujal õppekeskkonnas?
11. Kuidas Te hindate selle meetodi tõhusust laste keele arendamisel võrreldes teiste meetoditega (plussid, miinused)?
12. Milline on Teie üldine hinnang sellele meetodile?
13. Kuidas see meetod lastele meeldib? Missugune on tagasiside?
14. Mida te veel tahaksite lisada?

Küsimused tegelaskujude kohta

1. Kas õpetajal on valitud üks järgmistest tegelaskujudest:

✓ **Tehke palun märge**

- fiktiivsed tegelased, et lapsed saaksid neid ise luua ja neid arendada
- kindlaid rolle mängivad tegelaskujud (laps mängib ise)
- mitmekordne tegelane (raamatul põhinev)

2. Kas tegelased on sulandunud loomulikult kujul ja kas neil on mingi eesmärk loos?

3. Kas lastel on kerge end tegelastega samastada?

4. Kas tegelastel on loos igapäeva rollid ja mõtestatud tegevused?

5. Kas tegelased suudavad luua tugeva jutulõnga koosluse?

6. Kas lapsed on arendanud ja laiendanud lugu tegelaskujude käitumise järgi?

7. Kas tegelastel on kaasaelamisvõime (kognitiivsed omadused)?

8. Kas tegelased muutuvad ja arenevad, kui jutulõng edasi liigub?

9. Kas tegelasi hoitakse elus ja arendatakse edasi jutulõnga meetodi kaudu?

10. Kas lastel on kogutud informatsiooni tegelase füüsiliste omaduste kohta (riided, ametid jne)?

11. Kas õpetaja / lapsed on määranud kriteeriumid ootustest protsessile (kindel struktuur enne tegevust)?

12. Kas tegevused on mõeldud nii, et tegelased saaksid nende käigus teineteist tundma?

13. Kas loos on rutiin (rutiinsed tegevused)?

14. Kas lugu annab võimalusi tegelastel areneda edasi loo käigus?

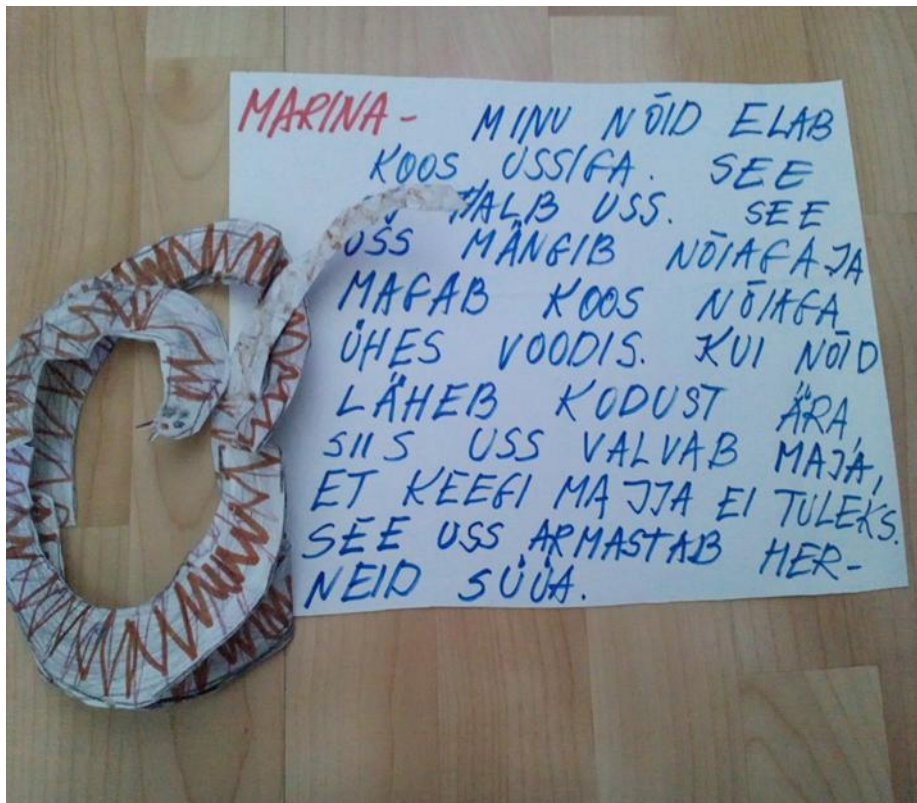
15. Mida Te veel tahaksite lisada?

Lisa 3. Rühmade praktilised õppetegevused jutulõnga meetodika abil

(fotod Heidi Minlibajeva)

Lapsed pidid mõtlema välja ja joonistama maja, kus nõid elab. Õpetaja kirjutas laste jutu üles.

Laps rääkis sellest, kellega nõid koos elab ja joonistas või meisterdas nõia sõbra.

Võtmeküsimuseks oli: Kes elavad nõiaga koos?

Temaatilised raamatud – need on valminud kogu teema käsitlemise käigus.

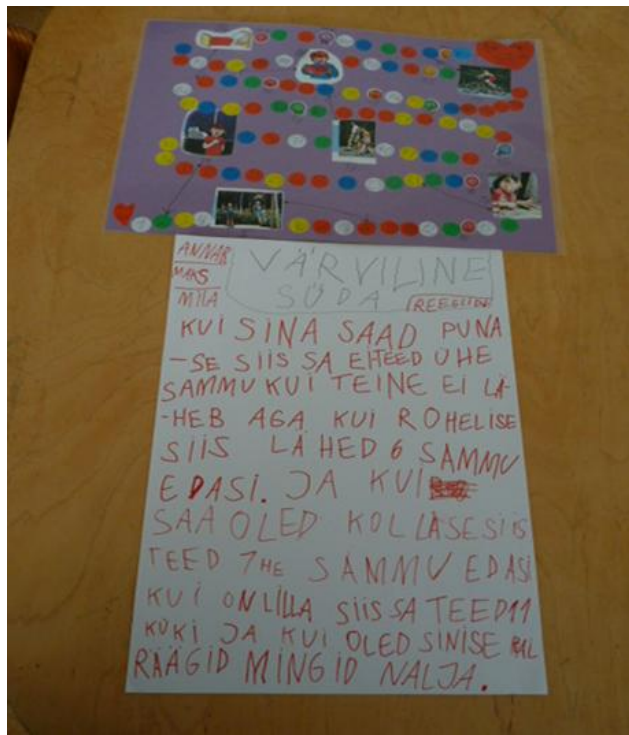
Ajurünnaku tulemus ja valminud makett teemal „Mina elan linnas“.

Kodus koos vanemaga valmistatud mõistekaart – iga laps valis ise looma, kelle kohta kodus uuris ja tegi koos vanemaga mõistekaardi. Lasteaias pidi ta seda teistele lühidalt tutvustada.

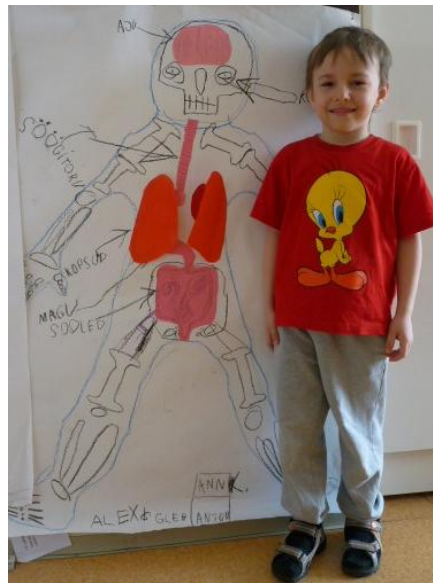
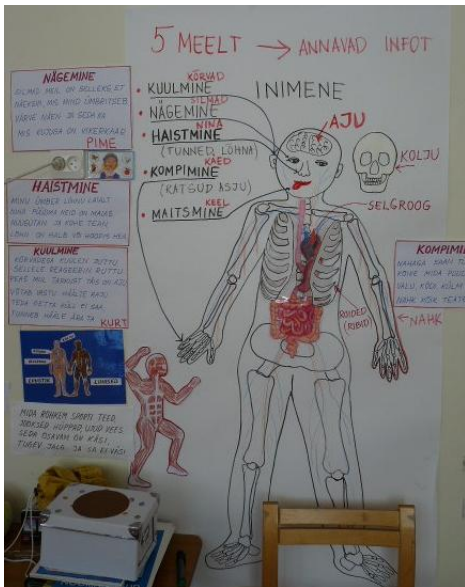
Seinapannoo.

Rühmatööna valminud mängud ja laste kirjutatud mängujuhised.

Rühmatöös käib arutelu.

Seinapanoo koos lastega valmistatud ja laste endi poolt valmistatud.